

L'Ateneu, 1881-2006. La utopia de la llibertat

Jordi Ferrer i Fontanet

Ateneu Santfeliuenc
Sant Feliu de Llobregat, 2007

resenyes

JESÚS A. VILA

L'any 2006 es van complir 125 anys de la fundació, amb el nom d'Ateneo Libre del Llobregat, de l'Ateneu Santfeliuenc, una de les entitats més representatives de Sant Feliu del Llobregat. Per aquest motiu es decideix editar un llibre commemoratiu, la redacció del qual s'encarrega al jove historiador local Jordi Ferrer i Fontanet. Hi havia diverses maneres d'afrontar aquest repte. Una era la de recopilar els trets més significatius de l'entitat al llarg d'aquest segle i quart d'existència per rememorar l'activitat, considerable, de diverses generacions de santfeliuencs en l'àmbit de la cultura, el lleure i, en el cas de l'Ateneu, la docència, tasca que hagués estat feixuga però molt agraïda. I l'altra, la que va escollir Jordi Ferrer, la de fer una història contextualitzada, explicant les raons de l'origen, de l'evolució i de les fases que ha viscut l'entitat al llarg dels anys i que n'expliquen els èxits, les dificultats i un renaixement lent, molt treballat i insistent que ha convertit avui l'entitat, en una de les més dinàmiques, sens dubte, del panorama local però també comarcal. Un treball més complex, més delicat i lent però també més precís, fruit d'una autoexigència que li hem d'agrair.

Aquesta història total de l'Ateneu, emmarcada en el context, no solament justifica els capítols en què s'ha dividit el llibre sinó que els explica en funció de la realitat històrica general i de la mateixa ciutat. I, en aquest sentit, el llibre "L'Ateneu 1881-2006. La utopia de la llibertat", és no solament un llibre sobre la història de l'Ateneu Santfeliuenc, sinó també una monografia local força reeixida sobre les vicissituds

del Sant Feliu del darrer segle llarg on es contempnen les dinàmiques culturals i festives però també el batec social, les ideologies, les contradiccions de classe, les radicalitats i els pragmatismes en funció de les conjuntures concretes i el compromís i l'organització de la societat civil santfeliuenc a llarg de la història.

El llibre de l'Ateneu està dividit, com dèiem, en set capítols, cadascun dels quals està dedicat a una

fase de la història de l'entitat que, potser en el cas d'aquesta més que no pas en el de cap altra, s'ajusta d'una manera molt eloqüent als controvertits períodes històrics que va viure el segle XX. Com que l'Ateneu és, de naixement, una entitat compromesa amb la realitat social, unida als grans ideals de progrés, llibertat i fraternitat típics de finals del XIX, al republicanisme com a sistema de govern i a la formació com a màxima aspiració de l'ésser humà, tota la seva dinàmica futura estarà lligada de per vida als principis fundacionals. Fins i tot quan, superada la fase més radical i republicanista dels primers anys, s'enceta un llarguíssim període de pragmatisme funcional, —que Jordi Ferrer dibuixa amb els seus matisos, força dades documentals i referències diverses— que no li estalvia, no obstant això, la desconfiança del règim franquista i que fa entrar l'entitat en un període de cert ensopiment, escapat el seu patrimoni immobiliari i trastocada del tot la seva vessant formativa, fins arribar als nous anys d'esplendor de la última dècada.

Les diferents fases de l'entitat són així, el reflex de com la conjuntura històrica general sacseja la realitat

més propera dels protagonistes de la història local. Per això per el llibre es passen els presidents, els equips rectors, però també els mutualistes, els mestres de l'escola —amb especial referència a qui va constituir el pal i paller de la institució docent de l'Ateneu, el mestre Esteve Guarro—, i les altres entitats de la societat civil, el Coro i el Casino, que representen un contrapunt a la dinàmica més filosòficament social i més tàcticament compromesa de l'Ateneu.

El llibre, d'acord amb el seu interès de reflectir estrictament la realitat local, no defuig els moments controvertits d'enfrontaments interns i de cert desencant per la distància entre els objectius i les realitzacions, especialment pel que fa a l'arranjament de les instal·lacions. I així, explica, amb profusió de detalls, la batalla legal per aconseguir la integritat del seu patrimoni després de la

llarga nit del franquisme, la notable fase d'estabilitat institucional que l'entitat viu amb la presidència de Pere Baleta (35 anys de presidència) i els últims períodes de revifament de la ma de Magí Boronat (president fins el 2004) i de Joan Díez, actual president, que protagonitzen les últimes pàgines del llibre amb sengles entrevistes.

Darrera les 120 pàgines del llibre hi ha una ingent tasca d'investigació, la consulta de una part significativa de la documentació interna de l'entitat i un notable esforç d'aplicació de les dinàmiques locals a la llum dels esdeveniments històrics d'ordre més general. Es tracta, doncs, d'una més que notable aportació a la historiografia local de Sant Feliu de Llobregat i una eina indispensable per veure l'evolució de la societat civil santfeliuenc al llarg de la història, especialment en el seus vessants cultural i docent.

resenyes